

ERIK ANNERS:

Moderaterna och framtiden

Från c:a 30% i SIFO sommaren 1985 sjönk moderaterna i valet till 21,3% och en senare SIFO-mätning visar på 19% i väljaropinionen. Inte att undra på om partiets ledande skikt frågar sig, ungefär som kanslipresidenten Piper vid Poltava: "Hur i Jesu namn har det tillkommit?"

En del av förklaringen är troligen de taktiska misstagen. Varför skulle man göra sin politik svår att försvara genom att konkretisera sina besparingsförslag till tex sjukförsäkringen, färdtjänsten och de handikappade? Detta gav tillsammans en negativ bild av partiets socialpolitiska ambitioner. Att bilden var felaktig hjälpte inte. Det var alldeles för lätt för socialdemokraterna att angripa den. De andra borgerliga partierna blev till på köpet rädda för att kopplas samman med moderaterna.

Min avsikt här är emellertid att belysa frågan i ett något längre partihistoriskt perspektiv. Jag gick in i högerpartiet år 1940 tillsammans med andra nationellt och konservativt sinnade studenter. Vi ville hjälpa till att göra partiet till ett socialt reformparti på bred folklig grund. Sedan dess har jag varit mycket engagerad i partiets idépolitik.

Utifrån erfarenheterna under dessa 45 år tror jag att orsaken till motgången i grunden ligger i en otillräckligt djup kunskap om sociala realiteter. Partiets stora flertal består av folk, som har det bra eller i varje fall någorlunda hyggligt ekonomiskt. I regel kommer de först på ålderns dagar eller vid svårare sjukdom i familjen i kontakt med de dystra sociala realiteterna i samhället. För dem är i regel skattepolitiken och över huvud taget den ekonomiska politiken mycket mer relevanta än tex kriminalpolitik och socialpolitik.

På ett parti med moderaternas sociala underlag lurar alltid faran att betraktas som de välställdas intresseparti. Så som Sverige ser ut i vår tid kan ett sådant parti aldrig annat än under en tillfällig politisk konjunktur nå upp till mer än 15–20% av väljarna. Ett konservativt parti, som uppfattas som socialpolitiskt negativt, därför att det anses ha andra huvudintressen, är dömt att bli av sekundär betydelse i den politiska maktkampen. Väljarna måste bringas att förstå att skattepolitiken numera är en central del av socialpolitiken.

Dagens Moderata Samlingsparti har hamnat i den fällan. Det är inte första gången detta hänt de konservativa i vårt land. En rak linje går från 1950-talets förslag till avskaffande av det första barnbidraget över 1960 års fortsatta motstånd mot ATP-reformen fram till 1985 års valprogram. 1958 begick partiet misstaget att tro att dess framgångar berodde på dess egen förträffliga politik och inte, som sanningen var, på folkpartiets missgrepp. Högern fortsatte den hårda linjen i 1960 års val med ett svårt bakslag som följde.

Partiets framgångar under det senaste decenniet har man också tolkat som bevis på att presentationen av dess politik varit riktig. Men verkligheten är uppenbarligen att framgångarna mera berott på folkpartiets och centerns vacklande hållning. De flera hundratusental allmänborgerliga väljare, som desperat sökt ett hållfast alternativ till socialismen, har sedan någon tid satsat på moderaterna. De andra borgerliga partierna har – särskilt efter "den underbara natten" – framstått som alltför opålitliga.

Vad skall då moderaterna göra? Här om pågår en intern debatt. Röster lär

höjas för en kraftfullare profilering i säkerhetspolitiken. Detta måste vara riktigt! Var fanns i valrörelsen försvarsfrågan? Var kriminalpolitiken? Var skol- och universitetspolitiken?

Riksdagsledamöter och kommunalpolitiker står mitt inne i en ytterst krävande och arbetstyngd verksamhet. Var och en hinner nätt och jämnt med sitt eget speciella politiska område. Hur skall de då kunna få fram *ideologiskt* genomtänkta reformkrav, som täcker hela det politiska fältet?

1964 års programkommitté inom högerpartiet tog initiativ till två institutioner: "Högerpartiets vetenskapliga råd" och "Konservativa idéklubben". Partiledningarna efter Gunnar Heckscher hade inte större intresse för dem. Erforderliga anslag gavs inte. Efter en lovande början tynade båda bort.

Tanken bakom tillkomsten av dessa institutioner var att på längre sikt ge partiet en bred kontaktyta med forskningen, såväl inom humaniora som inom samhälls-, natur- och medicinska vetenskaper. Numera tillkommer som särskilt viktigt de teknologiska vetenskaperna. Genom nya kontaktytor skulle man få både partipolitiskt nyttiga kunskaper och stimulans till en fördjupad idédebatt. Partiets kontaktyta med forskningen var redan i slutet av 1960-talet liten. Idag är

den ännu sämre. Folkpartiets och framför allt centerns kontakter är än så länge inte bättre, men det skulle förvåna om inte folkpartiet har insett var det brister.

En socialkonservatism, som inte bara upprepar sanningar om marknadsekonomins nödvändighet – en i och för sig ytterligt viktig uppgift i försvaret av demokrati och ekonomi – utan också går in med nytänkande i de stora sociala och kulturella frågorna skulle ha framtiden för sig. Sådant nytänkande är att finna bland universitetens och högskolornas yngre fackmän. Men det gäller att få kontakt med dem. Många av dem känner medborgerligt ansvar och vill säkert gärna medverka bara man ger dem intressanta politiska uppgifter inom de områden, som de är specialister på. Inte minst de "unga" vetenskaperna antropologi, socialpsykologi, socialbiologi och teknologi är intressanta ur konservativ ideologisk synpunkt. Idéhistorien är – som alltid – oumbärlig.

Sist och slutligen: att organisera en svensk konservativ "think tank", alltså en vetenskaplig hjärntrust, är en överkomlig uppgift. Dess effekt kan verka relativt snabbt och bli allt värdefullare på längre sikt. Men det gäller att komma igång. Annars kanske folkpartiet hinner före!